

5 - Halka Doğru

Türkçülüđün ilk esaslarındandır biri de bu “Halka Dođru” prensibidir. Vaktiyle, bu prensibi uygulamak üzere, İstanbul’da Halka Dođru adlı bir dergi çýkarýyorduk. Sonraları, Ýzmir’de de aynı isimde bir dergi yayınlandı
Halka Doğru
(Ziya Gökalp - Türkçülüğün Esasları)

Türkçülüđün ilk esaslarındandır biri de bu “Halka Dođru” prensibidir. Vaktiyle, bu prensibi uygulamak üzere, İstanbul’da Halka Dođru adlı bir dergi çýkarýyorduk. Sonraları, Ýzmir’de de aynı isimde bir dergi yayınlandı.

“Halka dođru gitmek”, ne demektir? Halka dođru gidecek olanlar kimlerdir? Bir milletin aydınlarına, fikir adamlarına o milletin “Seçkinler” i adý verilir. Seçkinler, yüksek bir eđitim ve öđretim görmüp olmakla, haltan ayrılan olanlardýr. Ýpte, halka dođru gitmesi lazým gelenler bunlardýr.

Seçkinler, halka doğru niçin gidecekler? Bu soruya bazıları böyle cevap veriyor: “Seçkinler, halka, milli kültür götürmek için” gitmelidirler. Halbuki, önceki bölümde görüldüğü üzere, yurdumuzda “milli kültür” denilen şey yalnız Halka Dođru vardı. Seçkinler henüz milli kültürden nasiplerini almamışlardýr. O halde milli kültürden yoksun bulunan seçkinler, milli kültürün müzesi olan halka, nasıl bir biçimde milli kültür götürebilecekler? Meseleyi çözebilmek için, önce bu noktalara cevap verelim: seçkinler neye sahiptir? Halkta ne vardır? Seçkinler medeniyete sahiptir. Halkta milli kültür vardır. O halde, seçkinlerin halka doğru gitmesi için iki amaç için olabilir: 1) Halktan milli kültür terbisi almak için, halka doğru gitmek. 2) Halka medeniyet götürmek için, halka doğru gitmek.

Gerçektende seçkinlerin halka doğru gitmesi iki amaç içindir. Seçkinler, milli kültürü yalnız halkta bulabilirler, başka bir yerde bulamazlar. Demek ki, halka doğru gitmek, milli kültüre doğru gitmek demektir. Çünkü, halk, milli kültürün canlı bir müzesidir.

Seçkinlerin çocukken aldığı terbiyede milli kültür yoktu. Çünkü içinde okudukları okullar halk okulu değildi, milli okul da değildi. Nedenle milletin seçkinleri milli kültürden yoksun kalarak yetiştiler, millilikten uzaklaşarak yetiştiler. Pimdi, bu eksikliği tamamlamak istiyorlar. Ne yapmalıydılar? Bir taraftan halkın içine girmek, halkla beraber yaşamak, halkın kullandığı kelimeleri, cümlelere dikkat etmek. Söylediđi atasözlerini, gelenekte yayılan bilgilerdeki duymak düpünüpündeki ve duyupundaki yöntemi benimsemeyi, müziğini dinleyerek, dansını oyunlarını seyretmek. Hayatına, ahlaki duygularına katılabilmek giyinipinde, evinin mimarisi, mobilyalarının sadeliğindeki güzellikleri tadabilmek. Bundan başka, halkın masallarını, fýkralarını, menkıbelerini, “tandýrname” adý verilen, eski törenden kalma inanışları öğrenme. Halk kitaplarını okumak. Korkut Ata’da başlayarak halk nüktecilini, çocukluğumuzda seyrettiğimiz Karagözle orta oyununu aramak, bulmak lazým. Halkın cenkenin okunan eski kahvelerini, Ramazan gecelerini, Cuma arifane’lerini, çocukların her yıl sabýrsızlıkla bekledikleri coşkun bayramlarını yeniden diriltmek, canlandırmak gerek, halkın sanat eserlerini toplayarak milli müzeler kurmak gerek. Ýpte, Türk milletinin seçkinleri, ancak uzun süre halkın bu milli kültür müzeleri ve okulları içinde yaşadýktan sonra millileşmek imkanına kavuştular. Rusların en büyük şairi olan Puşkin, bu biçimde millileşti içinde ki, gerçekten bir milli şair oldu. Petrarck, Jean Jacques Rousseau, Goethe, Schiller, D’Annunzio gibi milli şairler hep, haktan aldığı güç sayesinde sanat dahileri oldular.

Sosyoloji de bize gösteriyor ki deha aslında halkta vardır. Bir sanatkar, ancak halktaki estetik zevkin görüldüğü bir yer olursa, dahi olabilir. Bizde dahi sanatçıların yetişmemesi, sanatkarlarımızın estetik zevklerini halkın canlı müzesinden almamaları, yüzüne bakarsanız, Bizde pimdiye kadar, halkın güzellik duygusuna kim değer verdi? Eski Osmanlı seçkinleri, köylüleri epek Türk diye ađadýlardý. Behirli de; tabralı deyimle küçümsenirdi. Halka bütün olarak verilen isim avam kelimesinden ibaretti.

Havas, yalnız sarayın kullarının oluğturduğu Osmanlı seçkinleriydi. Halka değer vermedikleri içindir ki, bugün bu eski seçkinlerin sanatının ne dili, ne ölçüleri ne edebiyatı, ne müziği ne felsefesi, ne ahlak sistemi, ne politikası, ne ekonomisi, özetle hiçbir şey kalmadı. Türk milleti, bütün bu şeylere yeniden, her birinin alfabelerinden başlamak zorunda kaldı. Bu milletin, yakın bir zamana kadar, kendisine özel bir adý bile yoktu. Tanzimatçýlar ona: “Sen, yalnız Osmanlısın. Sakın, bapak milletlere bakarak, sen de milli bir ad isteme! Milli bir ad istediğin anda, Osmanlı Ýmparatorluđu’nun yıkılmasına neden olursun!” demişlerdi. Zavallı Türk, “vatanımı kaybederim” korkusuyla “Vallahi Türk değilim, Osmanlılyktan başka hiçbir topluluğa ait değilim” demek zorunda kalmıştı. Bopo’ya karşı bu sözü her gün söyleyen milletvekillerimiz bile vardı.

Fakat bu Osmanlıçýlar hiç düpünemiyorlardý ki, her ne yapsalar, bu yabancı milletler, Osmanlı topluluğundan ayrılmada çalıyordu. Çünkü, artık yüzlerce millettendir olupmuş yapay toplulukların devamına imkan kalmamıştı. Bundan sonra, her millet; ayrı bir de olacaktır, homojen içten doğal bir toplum hayatı yapacaklardýr. Püpheşiz. Avrupa’nın batısında beş yüzyıldan beri başlayan sosyal gelişme hareketi, mutlaka doğusunda da başlayacaktır. I. Dünya Savaşı’nda Rusya, Avusturya ve Osmanlı Ýmparatorluklarının yıkılması da gösterdi ki, bu sosyal kıyamet pek yakındır, acaba Türkler, bu sosyal mahşer meydanına kendilerinin de Türk adlı bir millet olduklarını, Osmanlı Ýmparatorluđu içinde kendilerinin de özel bir vatanları ve milli hakları bulunduğunu bilmeyerek, anlamayarak çýkmış olsaydılar, başkınılıktan ne yapacaklardý? Yoksa “Mademki Osmanlılyk bizim artık hiçbir milli ümidimiz hiçbir politik emelimiz kalmadı mı?” diyeceklerdi. Önceki Türkçülüde ilgisiz kalan bazı insanlar Osmanlıçýlar, Wilson Prensipleri ortaya atıldıktan sonra, “Türkçülük bize, Osmanlı Ýmparatorluđu’ndan ayrı, özel bir hayatımız, sınırları etnografya bilimi tarafından çizilmiş milli bir vatanımız, bu vatanla kendi kendimizi tam bir bağımsızlık

yönetmekten ibaret olan milli bir hakkımız olduğunu zamanında bir çoğumuzun zihnine ve ruhuna yerleptirmiş olmasaydı, bugün halimiz ne olacaktı?” demeğe başladılar. Demek ki, yalnız bir tek kelime, kutsal ve mübarek Türk kelimesidir ki, bu karyı içinde doğru yolu görmemize neden oldu.

Türkçüler, seçkinlere yalnız milletlerinin adını öğretmekte kalmadılar; onlara, milletin güzel, dilini de öğrettiler. Fakat, verdikleri bu öğrettikleri güzel dil de halktan alınmıptı. Çünkü, bunlar yalnız halkta kalmıptı. Seçkinler sınıfı ise, pımdıye kadar, bir uyur yapıyordu. Uyurgezerler gibi iki kişilikleri vardı. Gerçek kişiliği Türk olduğu halde, uyurgezerlik hali içinde kendini Osmanlı sanıyor. Öz dili Türkçe olduğu halde, uyurgezerler gibi, hastalık sonucu olarak, yapay bir dil kullanıyordu. Piirde de, kendi doğal ölçülerini bırakarak, acemden aldığı taklit ölçülerle piir okuyordu. Türkçülük, bir ruh doktoru gibi, bu uyurgezeri, Osmanlı olmayıp Türk ol dilinin Türkçe ve ölçülerinin halk ölçüleri olduğuna inandırdı. Hayır, inandırmak değil, kelimenin tam anlamıyla ona bunu, ilmi ve kanıtladı. Böylelikle ki, seçkinler, yapay bir uyurgezerlik halinden kurtularak, normal bir biçimde düpünmeğe ve duymağa başladılar.

Fakat, bugün itiraf etmeliyiz ki, bu seçkinler, halka doğru yalnız bir tek adım ata bilmislerdi. Tamamen halka doğru gitmiş olmak için, halkın içinde yapıyarak, ondan milli kültürü tamamen almaları gerekir. Bunun için yalnız bir çare vardır ki o da Türkçü gen öğretmenlikte köylere gitmesidir. Yapılı olanlarda, hiç olmazsa, Anadolu’nun iç behirlerine gitmelidirler. Osmanlı seçkinleri ancak tamamen halk kültürünü aldıktan sonradır ki, milli seçkinler haline gireceklerdir.

Halk doğru gitmenin ikinci görevi de, halka medeniyet götürmektir. Çünkü, halkta medeniyet yoktur. Seçkinlerse, medeniyetin anahtarlarına sahiptir. Fakat halka, değerli bir armağan olarak apağıda gösterdiğimiz üzere, doğu medeniyetini veya onun bir da olan Osmanlı medeniyetini değil, Batı medeniyeti götürmelidirler.